

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I AGa 114/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Boniecki
Protokolant:	Katarzyna Mitan

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2022 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. w K.

przeciwko G. J.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 9 lutego 2021 r. sygn. akt IX GC 941/20

uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I AGa 114/21

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 15 września 2022 r.

Wyrokiem z 9 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo Centrum (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej przeciwko G. J. o zapłatę 80.000 zł z odsetkami z tytułu kar umownych za naruszenie przez pozwanego zakazu konkurencji oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 5 kwietnia 2013 r. Centrum (...) sp. z o.o. i pozwany przedsiębiorca sporządzili umowę, na podstawie której pozwany zobowiązał się wykonać instalacje elektryczne i niskoprądowe na budynku mieszkalnym (...) przy ul. (...) w K.. W §25 umowy strony zamieściły postanowienie o zobowiązaniu pozwanego do

powstrzymania się przez okres pięciu lat od świadczenia wszelkich usług, prowadzenia negocjacji i od innych tego rodzaju relacji

z przedsiębiorstwami (...) S.A. i (...) S.A. Za naruszenie wymienionego zakazu uzgodniły karę po 20 000 zł za każde takie zdarzenie.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy przyjął, że wskazane w umowach stron kary umowne są zastrzeżone nieważnie, albowiem sformułowane w §25 umowy zaniechania pozwanego wykraczają poza zakres regulacji kodeksu cywilnego, co oznacza, że nie stanowią treści stosunku prawnego, a tym samym również zobowiązania.

Wyrok powyższy zaskarżyła w całości apelacją powodowa spółka, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie zmianę i uwzględnienie powództwa w całości.

Apelująca zarzuciła: 1) brak rozpoznania istoty sprawy poprzez: a) dokonanie przez Sąd I instancji oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o ustaloną podstawą faktyczną (zaniechanie ustalenia podstawy faktycznej) i zaniechanie przez Sąd zbadania materialnej podstawy powództwa; b) naruszenie art. 156¹ k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia w I instancji na podstawie poglądu prawnego Sądu w przedmiocie uznania zastrzeżenia w umowie pomiędzy przedsiębiorcami kar umownych za nieważne, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w sprawie i ustalenia stanu faktycznego; c) naruszenie art. 327¹ k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu I instancji w sposób uniemożliwiający weryfikację stanowiska Sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, oceny dowodów i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona; 2) naruszenie art. 227 k.p.c. przez pominięcie zgłoszonych prawidłowo i szczegółowo opisanych dowodów z dokumentów, zeznań świadków oraz z przesłuchania stron i ograniczenie postępowania dowodowego jedynie do analizy jednej, z dwóch umów zawartych przez strony, w oderwaniu od pozostałego zgłoszonego materiału dowodowego, podczas gdy dowody te dotyczyły okoliczności mających dla sprawy istotne znaczenie,

a sporne okoliczności nie zostały jeszcze dostatecznie wyjaśnione; 3) naruszenie art. 233 §1 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, sprzecznej

z zasadami doświadczenia życiowego, poprzez przyjęcie przez Sąd, że strony (przedsiębiorcy) nie mogły zawrzeć w umowie zakazu konkurencji, a co za tym idzie, kary umownej za jego złamanie, podczas gdy zastrzeżenie kar umownych jest powszechne w obrocie gospodarczym, zgodnie z zasadą swobody umów; 4) naruszenie art. 235² §2 k.p.c. poprzez niewskazanie przez Sąd podstawy prawnej postanowienia o pominięciu dowodów zgłoszonych przez stronę powodową, ponad dowód z umowy z dnia 5 kwietnia 2013 roku, co uniemożliwia weryfikację tak wydanego postanowienia; 5) naruszenie art. 483 §1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że zastrzeżenie kary umownej przez strony jest nieważne, podczas gdy z literalnego brzmienia tego przepisu wynika jednoznacznie, iż karę umowną można zastrzec za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego, jakim jest niewątpliwe zakaz konkurencji wyrażony w umowach stron; 6) naruszenie art. 353 k.c. i 353¹ k.c. w związku z art. 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię, a tym samym błędne przyjęcie przez Sąd, że strony (przedsiębiorcy) nie są legitymowani do ukształtowania łączącego ich zobowiązania w sposób dowolny (zgodnie z zasadą swobody umów), gdyż działania i zaniechania nieobjęte przepisami k.c. nie stanowią w związku z tym świadczeń, podczas gdy zgodnie z art. 353¹ k.c. strony uprawnione są do kształtowania wiążących je stosunków zgodnie z własnymi oświadczeniami woli, a ponadto zastrzeżenie w umowie zakazu konkurencji nie sprzeciwia się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

O nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 §4 k.p.c. można mówić wówczas, gdy sąd pierwszej instancji wydał orzeczenie, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, zaniechał zbadania materialnoprawnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron oraz wówczas, gdy bezpodstawnie przyjęto istnienie przesłanki materialnoprawnej lub procesowej niweczącej roszczenie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2021 r., I CZ 66/20). W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że nie jest dopuszczalne zastrzeżenie kary umownej na wypadek naruszenia zakazu konkurencji, z czym Sąd drugiej instancji się nie zgadza. Nietrafna jest przede wszystkim konstatacja, że zobowiązanie się strony do powstrzymania się od świadczenia usług na rzecz innych podmiotów, nie stanowi zobowiązania w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego. Już z samej treści art. 353 §2 k.c. wynika, że świadczenie może polegać również na zaniechaniu. Trudno także znaleźć przekonującą argumentację, że zobowiązanie takie (bez badania okoliczności konkretnego przypadku) samo w sobie sprzeciwia się naturze stosunku prawnego, ustawie czy zasadom współżycia społecznego (art. 353¹ k.c.). Kary umowne za naruszenie zakazu konkurencji powszechnie występują w obrocie gospodarczym, przy pełnej aprobacie judykatury (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2017 r., I CSK 634/16 oraz 5 grudnia 2013 r., V CSK 30/13). Nie oznacza to oczywiście, że w określonych okolicznościach faktycznych dane postanowienie umowne nie będzie mogło być uznane za nieważne na podst. art. 58 §1 lub 2 k.c. To jednak wymaga poczynienia relewantnych ustaleń faktycznych, czego Sąd pierwszej instancji w rozpoznawanej sprawie zaniechał.

Już ze wskazanych wyżej powodów zawarty w apelacji wniosek kasatoryjny jawi się jako oczywiście uzasadniony. Przyjęcie przez Sąd Okręgowy wadliwego założenia o nieważności zastrzeżonej kary umownej skutkowało naruszeniem dalszych przepisów procesowych wskazanych w treści apelacji dotyczących tak sporządzonego uzasadnienia, jak i postępowania dowodowego. Uzupełnienie tych braków w postępowaniu odwoławczym, jakkolwiek formalnie dopuszczalne, wiązać musiałoby się z pozbawieniem stron prawa do dwuinstancyjnego procesu.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w całości. Przy ponownym rozstrzygnięciu sprawy Sąd pierwszej instancji winien poddać ocenie przytoczoną na uzasadnienie żądania pozwu argumentację, podobnie jak zarzuty podniesione w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Rozpoznania będą w powyższej sytuacji także wymagały zgłoszone przez strony wnioski dowodowe. Na wypadek konieczności sporządzenia uzasadnienia przez Sąd Okręgowy, winno ono odpowiadać wymogom określonym w art. 327¹ §1 i 2 k.p.c.

SSA Marek Boniecki